

Szegedi Tudományegyetem
Nyelvtudományi Doktori Iskola
Elméleti nyelvészet program

**A spanyol *cantare* igealak hipotetikusságának hermeneutikai olvasata
variacionista megközelítés alapján**

KIVONAT

Péter Ildikó

Témavezető: Dr. Berta József Tibor

Szeged

2024

A spanyol kötőmód paradigmáján belül a jelen «*cante*» és jövő idejű «*cantare*» alak használata bizonytalanná és következtelenné már a 15-16. században, a mód-, időhatározói és vonatkozó mellékmondatokban azok váltakozása volt jellemző egészen a 17. század közepéig, amikor is a jövő idejű alak a kötőmód paradigmájából gyakorlatilag kiveszett.

Jelen kutatásban azt vizsgáljuk, hogy mi motiválhatja az igeidőhasználatot meghatározott kötőmódú alárendelésekben, különösen akkor, ha a deiktikus igeidő kifejezése homályossá válik és ezáltal többféle igeidőjelöléssel is megkonstruálható az esemény. A két igealak alternanciáját befolyásoló tényezők feltárása módszertanilag két eltérő aspektusú elméleti keretben lévő kvalitatív kontextusvizsgálatot indokolt: a laboviánus variacionista szociolingvisztikai elmélet, ami a variációt befolyásoló belső (nyelvi rendszerből adódó) és külső (társadalmi osztályokból, stílusokból, regiszterekből, stb. adódó) tényezők vizsgálatára irányult, továbbá a hermeneutikai megközelítés, ami a beszélői attitűdöt/elkötelezettséget, mint kiindulópontot felhasználva teszi lehetővé a variáció vizsgálatát.

A kutatás során arra a konklúzióra jutottunk, hogy a jövő és jelen, mint igeidő a kötőmódban olyan jelölőnek tekinthető, amely a megnyilatkozói elkötelezettséget teszi hozzáférhetővé, és ezáltal a megnyilatkozó attitűdjét a szubjektívizáció alacsonyabb/magasabb fokára helyezi. Azt bizonyítjuk tehát, hogy a beszélői elkötelezettség is szerepet kaphat a konstruálási idő, mód megválasztásában ebben a mellékmondattípusban.

Ennek bizonyítása olyan szintaktikai kontextusok (egy- és utóidejűséget kifejező kötőszavakkal bevezetett időhatározói mellékmondatok) pragmatikai szempontok (beszédaktusok) alapján történő vizsgálatával történt, ahol nem volt mindig kötelező egyik vagy másik igealak megjelenése. Mivel mindkét megközelítés a két igealak funkcióinak az adott kontextust figyelembe vevő feltárására törekedett, a vizsgálat során a példák rendszerezése manuálisan történt, amihez egy, a 15-16. századból származó írásos forrásokat (lovagregények, krónikák, komédia, jogi szöveg) magába foglaló korpuszt használtunk fel.